

Europese bekeerlingen tot de islam: risico op radicalisering?

Monika Gabriela Bartoszewicz, Jeffrey Murer en Marleen Easton¹

INHOUD

Inleiding	69
1. Controverse over bekeerlingen	70
2. Methodologie	71
3. Bekering in kaart brengen	71
4. Bekeerlingen in kaart gebracht	73
4.1. Castaway	73
4.2. Lost	73
4.3. Bridge	73
4.4. Ambassador	74
5. Conclusies	74
6. Bibliografie	75

Met deze bijdrage willen we expliciet inzoomen op een deelaspect van de locomotieftekst, namelijk de referentie aan de heersende opvatting waarbij Europeanen die zich tot de islam bekeerd hebben bestempeld worden als een bedreiging voor de veiligheid. Deze opvatting is gebaseerd op de vooronderstelling dat het de meerderheid van hen ontbreekt aan de nodige religieuze kennis, waardoor ze niet in staat zijn een onderscheid te maken tussen de verschillende interpretaties van de islam en een gemakkelijke prooi vormen voor fundamentalisten (Roy, 2008: 106). Bovendien heerst de overtuiging dat bekeerlingen, omdat ze hun toewijding aan het nieuwe geloof en de gemeenschap willen bewijzen, bereid zijn om alles te doen, ook als het gaat om de meest wrede daden van politiek geweld (Cesari, 2008: 103).

Inleiding

Vanuit het perspectief van de bedreiging voor de veiligheid zijn er in de literatuur twee heersende visies over Europeanen die zich tot de islam bekeerd hebben. In de eerste visie worden bekeerlingen voorgesteld als operationele aanwinsten voor jihadistische kringen. Hierbij wordt de 'instrumentele' waarde van de Europese nieuwe moslims benadrukt, niet alleen voor het bekeren van mensen, voor de logistiek of de ondersteuning, maar ook voor het plannen en uitvoeren van terroristische aanslagen (Whitlock, 2007; Ben-

jamin, 2008). Officiële rapporten en analyses die in deze bijdrage besproken worden, tonen aan dat radicale groepen bekeerlingen rekruteerden omdat zij gemakkelijk 'grenzen' oversteken of gemakkelijk als vertegenwoordigers kunnen dienen om verblijfplaatsen te huren of logistieke ondersteuning te verlenen. Bovendien blijkt dat heel wat recente nieuwe moslims vrouwen zijn, een factor die het opmaken van een standaardprofiel nog complexer maakt (Bloom, 2007: 36). De tweede visie, die in de media ook de meest gangbare visie is, stelt bekeerlingen voor als vervreemde en verwarde jonge mensen die de huidige golf van islamitisch terrorisme beschouwen als de nieuwe revolutie en die deelnemen aan een idealistische strijd tegen het kwade in de wereld, tegen rijkdom, macht en onrechtvaardigheid (Observer, 2002; *The Telegraph*, 2006; *Deutsche Welle*, 2007; *Scotland on Sunday*, 2008; *The Independent*, 2008). Vanuit deze visie lijkt de Koran als het ware de nieuwe versie van Het Kapitaal.

Beide visies verklaren waarom, hoewel het slechts enkelen zijn die aangetrokken worden tot terrorisme, de veiligheidsdiensten bekeerlingen in het vizier hebben en waarom ze deze groep beschouwen als een ernstige en groeiende terreurdreiging. De weg van bekeerling naar jihadstrijder lijkt bijzonder kort en eenvoudig en draagt bij tot het terroristische potentieel van bekeerlingen. Het suggereert dat de nieuwe moslims door het gebrek aan culturele bagage en aan een religieuze basis niet sterk genoeg zijn om aan de radicale interpretaties van de islam te weerstaan. In deze bijdrage willen we aantonen dat hier conceptuele fouten worden gemaakt die leiden tot een verkeerde en misleidende voorstelling van het verband tussen Europeanen die zich tot de islam bekeren en terrorisme. Om dat te doen baseren we ons in hoofdzaak op een recent proefschrift: *Controversies of Conversions: The Potential Terrorist Threat of European Converts to Islam dat door Monika Gabriela Bartoszewicz werd verdedigd aan de School of International Relations van de universiteit in St. Andrews (Schotland) op*

1. Dr. **Monika Gabriela Bartoszewicz** is verbonden aan het European Inter-University Centre for Human Rights and Democratization in Venetië (www.eiuc.org). Dr. **Jeffrey Murer** is als docent verbonden aan de School of International Relations aan de University of St. Andrews in Schotland. Prof. dr. **Marleen Easton** is directeur van de onderzoeksgroep 'Governance

& Policing Security' (www.gaps-ugent.be) verbonden aan de opleiding Bestuurskunde van de Hogeschool Gent en aan de faculteit Economie en Bedrijfskunde van de Universiteit Gent. Zij is *visiting professor* aan de Ruhr Universität Bochum (www.macrim.gov.eu) en *associate investigator* verbonden aan de Australian Research Council Centre of Excellence in Policing and Security (www.ceps.edu.au).

30 oktober 2012.²In wat volgt bekijken we achtereenvolgens de centrale vraagstelling van het proefschrift, de gehanteerde methodologie en de belangrijkste onderzoeksresultaten die betrekking hebben op de relatie tussen Europeanen die zich tot de islam bekeren en terrorisme. Dat verhaal genereert veel meer diversiteit dan tot hiertoe wordt aangenomen in het debat over de relatie tussen beide. Het kan een meerwaarde betekenen bij het nadenken over beleid dat antiradicalisering voor ogen heeft in relatie tot Europese bekeerlingen tot de islam.

1. Controverse over bekeerlingen

Het beeld dat beleidsmakers, academici, denktanks en de publieke opinie hebben van bekeerlingen, situeert zich vaak in het hart van de terreurdreiging die boven Europa hangt. Bekeerlingen, ook wel 'nieuwe moslims' genoemd, worden doorgaans als een homogene groep beschouwd. Vaak worden brede veralgemeningen gemaakt waarbij bekeerlingen wel eens voorgesteld worden als lichtgelovige individuen die gemakkelijk te beïnvloeden zijn en heel vatbaar zijn om slachtoffer te worden van een 'overheersende spiraal' waarbij ze willen bewijzen dat ze echte moslims zijn. Hoewel ze nieuwelingen zijn, willen ze aantonen dat ze thuishoren in de gemeenschap van gelovigen (cf. Bloom, 2005; Kydd & Walter, 2006). Ze zouden dat doen door te willen bewijzen dat ze alles waar de westerse wereld in hun ogen voor staat, achter zich gelaten hebben: morele leegte, hedonisme, secularisme, oppervlakkig consumptiegedrag en zelfs het concept van een westerse samenzwering tegen moslims.

Het onderzoek, waarop deze bijdrage is gebaseerd, stelt dit homogene beeld aan de orde. De centrale vraag is: Onder welke omstandigheden gaan autochtone Europeanen die zich tot de islam bekeren, de radicale weg op? Anders gezegd: welke factoren zijn bepalend voor zowel hun niet-gewelddadige (ideologische) als gewelddadige (met in een latere fase actieve deelname aan terroristische activiteiten) radicalisering? Het onderzoek wil nagaan welke radicaliseringsmechanismen kunnen leiden tot deelname aan dergelijke activiteiten, wat mogelijke patronen zijn en hoe een dergelijke radicalisering kan worden vermeden. Er wordt met andere woorden een inschatting gemaakt van het dreigingspotentieel van Europese nieuwe moslims, er wordt een grondige analyse gemaakt van hun bekeringsproces en een typologie opgesteld die kan helpen om de radicalisering tegen te gaan. Om dat te doen werd een inductieve kwalitatieve methodologie gehanteerd. Via een reeks casestudies waarin de reconstructie van het proces van bekering centraal staat, werd een poging ondernomen om een allesom-

vattende typologie te ontwerpen (George & Bennet, 2004). Daarbij wordt er gekeken naar causale verbanden en de omstandigheden die aanzetten tot radicalisering.

In dit onderzoek werd radicalisering zo breed mogelijk opgevat. Terwijl de criminele aard van terrorisme algemeen aanvaard wordt, is het heel moeilijk om een consensus te bereiken over welke soorten van extremistische opvattingen verbannen moeten worden en welke onder de vlag van vrije meningsuiting toegelaten moeten worden. Met andere woorden: een terrorist is een misdadiger, een radicaal is dat zeker niet. Aan de andere kant betekent het niet dat mensen die beslissen om het lot in eigen handen te nemen en een terroristische aanslag te plegen, radicaler zijn in hun geloof dan degenen die een andere methode gekozen hebben. De graad van radicalisme van een persoon kan niet gemeten worden aan de hand van de neiging tot het plegen van geweld (Clutterbuck, 2010: 156). Daarom is radicalisme in de zin van het pleiten voor en de toewijding aan het realiseren van een radicale sociale, politieke of religieuze verandering en een totale politieke en sociale transformatie niet noodzakelijk gewelddadig. Met betrekking tot de gebruikte middelen kan radicalisme een perfect legitieme uitdaging zijn van de gevestigde normen of principes. Het houdt op zich geen terreurdreiging in en moet niet gepaard gaan met geweld.

Daarom wordt radicalisering in deze studie be-

“ Het ultieme teken van toenemende radicalisering is niet de neiging tot geweld, maar de neiging tot totalitarisme. Terroristisch geweld wordt begrepen als een actieve deelname aan een terreurdaad.

schouwd als een proces waarbij men zich afkeert van de heersende samenleving en de heersende normen en waarden verwerpt door een manier van leven te propageren die het heersende systeem uitdaagt en de basisbeginselen van de liberale democratie verwerpt. Dat kan maar moet niet samengaan met illegale en/of gewelddadige acties. *Radicaal zijn* kan dan omschreven worden als het verlangen voelen om het alleenrecht te hebben over de manier waarop het leven geleefd zou moeten worden en over de manier waarop de samenleving georganiseerd zou moeten zijn. Het ultieme teken van toenemende radicalisering is niet

2. Jeffrey Murer is de promotor van dit proefschrift, John Anderson de interne examiner en Marleen Easton de externe examiner.

de neiging tot geweld, maar de neiging tot *totalitarisme*, waarbij het individu evolueert van iedereen *kan* via iedereen *zou moeten* naar iedereen *moet* leven volgens mijn manier van leven. Terroristisch geweld wordt in het onderzoek begrepen als een actieve deelname aan een terreurdaad of aan het plannen van een dergelijke daad (zelfs indien deze door wettelijke instanties verijdeld werd).

2. Methodologie

Om het verhaal van bekeerlingen in kaart te brengen is gebruikgemaakt van verschillende soorten data en verschillende soorten dataverzameling (Schmid, 1993: 7).

In eerste instantie is de academische literatuur geraadpleegd over de verschillende vormen van radicalisering en over Europeanen die zich tot de islam bekeerd hebben.

In tweede instantie werd materiaal verzameld uit open bronnen zoals tijdschriften, kranten en websites. Dat gaf een verrassend brede blik op de achtergrond, de biografische gegevens en de individuele kenmerken van bekeerlingen, waaronder verhalen en verklaringen van bekeerlingen die niet bereikbaar waren voor interviews.

In derde instantie werd een beroep gedaan op officiële beleidsrapporten van overheden, denktanks, onderzoekscentra en andere publiek beschikbare overheidsanalyses. Daarmee werd inzicht verkregen in cases waarbij een interview niet mogelijk was, bijvoorbeeld door het overlijden van een individu tijdens de onderzoeksperiode en/of omwille van de nationale veiligheid.

In vierde instantie werden observaties en interviews uitgevoerd op het terrein tussen mei 2009 en april 2011. Er werden veldwerknootities van observatiesessies gemaakt, een reflectief dagboek bijgehouden en diepte-interviews uitgevoerd met Europese bekeerlingen die in Groot-Brittannië, Nederland en Polen wonen. Er werden dertig mondelinge diepte-interviews afgenomen op basis van een reeks open vragen die een zekere flexibiliteit toelieten om in te gaan op wat de geïnterviewde aan inzichten aanbood. Tegelijk werden inspanningen geleverd om een maximale consistentie te bereiken tussen alle cases om zo een grondig inzicht te verkrijgen in de specifieke context en het traject van de bekering. Behalve interviews werden er ook een jaar lang observatiesessies gehouden in de New To Islam-gemeenschap in Glasgow. Deze sessies zijn een representatieve weerspiegeling van een ruimer aantal gemeenschappen van nieuwe moslims. Er werden ook een aantal activiteiten bijgewoond waaraan bekeerlingen deelnamen: publieke gebeurtenissen zoals demonstraties, liefdadigheidsdinners of modeshows, maar ook religieuze bijeenkomsten, preken, voordrachten, gespreksrondes, winkeluitstapjes en

shahada's (de islamitische geloofsbelijdenis, namelijk de getuigenis dat er maar één God is en dat Mohammed zijn profeet is). Tijdens deze activiteiten werd een onderzoeksdagboek bijgehouden om het onderzoeksmateriaal op te tekenen en te systematiseren. In de verhalen van de bekeerlingen werd zowel aandacht besteed aan hun perspectieven vóór, tijdens als na de bekering en de percepties over de contextuele factoren die van invloed zijn op de verschillende fasen in het bekeringstraject.

Op basis van deze diversiteit aan data en onderzoeksmethoden werd op een inductieve wijze nagegaan of de verhalen van bekeerlingen die systematisch werden opgetekend gestalte geven aan een typologie. Er is met andere woorden nagegaan of er zich bepaalde patronen voordoen in de praktijken die onderzocht werden.

3. Bekering in kaart brengen

Er kunnen in grote lijnen twee manieren van denken over bekering worden onderscheiden. Enerzijds de individuele benadering die de nadruk legt op het individu en die zoekt naar het *ideale type* van de bekeerling. Anderzijds de collectieve benadering die de structurele factoren analyseert en zoekt naar het *ideale mechanisme* van bekering. Het is een hele uitdaging gebleken om het bekeringsproces in kaart te brengen. Het veldwerk maakte immers meteen duidelijk dat er een enorme diversiteit aan bekeringservaringen bestaat. Elke bekering kan als een proces worden beschouwd bestaande uit actieve, passieve, individuele, collectieve, materiële en spirituele elementen. Er bestaat dus geen ideaal model voor de bekeerling/bekering. Dat maakt het meteen bijzonder moeilijk om het potentieel voor gewelddadige (of niet-gewelddadige) radicalisering te beoordelen.

“ *De individuele benadering zoekt naar het ideale type van de bekeerling, de collectieve benadering analyseert de structurele factoren en zoekt naar het ideale mechanisme van bekering.* ”

Aangezien bekering het punt is waar individu en religie samenkomen, is het belangrijk om beide in hun dynamische interactie te analyseren. Tijdens het veldwerk is dan ook gezocht naar de dynamische relatie tussen sociale voorwaarden en religieuze oriëntatie in de identiteitstransformatie die we ‘religieuze beke-

ring' noemen. Het sociale en het religieuze zijn twee cruciale factoren die elkaar aanvullen, het zijn geen tegengestelden. Uit het onderzoek blijkt dat het *worden*, met andere woorden de bekering tot de islam, een heel grote impact heeft op het *moslim-zijn* na de bekering. Het beoordelen van de impact van bekering op het leven daarna is echter bijzonder uitdagend. Ten eerste is het verhaal van de bekering niet altijd beschikbaar. Ten tweede moet er rekening worden gehouden met het feit dat aanvaarden van de islam als religie door de *sjahada* af te leggen slechts de eerste, weliswaar belangrijkste, stap is naar het moslim-zijn. De rijkheid van de bekeringservaring beperkt zich echter niet tot deze eenvoudige handeling. De mechanismen die tijdens het bekeringsproces in werking treden, hebben een invloed op de verdere ontwikkeling en beïnvloeden de eerste 'stappen' in het leven als nieuwe moslim. Anders gezegd: de manieren om (moslim) te *worden* suggereren de mogelijkheden van het (moslim) *zijn*.

Bekeerlingen zijn geen monoliet en de naam die hen als groep benoemt, is slechts een sociale constructie waarvan de grenzen permanent veranderen. Wanneer bekeerlingen worden vergeleken duikt naast de vele verschillen een gemeenschappelijk kenmerk op namelijk hun identiteit als Europese nieuwe moslims. Deze identiteit blijkt een verenigende factor te zijn die de verschillen en discrepanties overstijgt. Het is heel belangrijk om de mogelijke manieren waarop een nieuwe moslim zijn/haar leven kan leiden te analyseren en na te gaan welke factoren een belangrijke invloed hebben op de ideologische verandering en hoe deze factoren op elkaar inwerken. In deze studie is met andere woorden op zoek gegaan naar manieren waarop de bekering 'geleefd wordt'. Als de *sjahada* bekeerlingen samenbrengt en hun identiteit als nieuwe moslim hen onderscheidt, ligt de sleutel om het potentiële terreurrisico van Europese bekeerlingen te begrijpen immers in een beter inzicht in de complexe identiteit van wat het betekent moslim te zijn.

Er is dus inzicht vereist in het verband tussen deze identiteit en *thuishoren (belonging)* en in het bijzonder de invloed ervan op de handelingen van het individu. Daartoe wordt een model gehanteerd (zie schema 1) dat gebaseerd is op Sandra Wallmans matrix (1978: 207). Het verband tussen identiteit en *thuishoren (belonging)* wordt gelegd door de vraag: 'Steunt het nieuwe ik op een afwijzing van het oude (*rejection*) of op een aanvaarding van het nieuwe (*acceptance*) en wat is de houding tegenover *hen (exclusion)* vergeleken met de houding tegenover het nieuwe *wij (inclusion)?*' Net als afwijzing en uitsluiting vinden aanvaarding en insluiting altijd plaats op het kruispunt van een persoonlijk traject en een specifieke omgeving. Op het kruispunt van de persoonlijke geschiedenis van de bekeerling en een omgeving die de nodige ruimte biedt, kan het samenspel van factoren binnen de relatie tussen identiteit en *thuishoren (belonging)* aanlei-

ding geven tot verschillende gradaties van radicalisering. Daarbij is het gebruik van geweld slechts een van de mogelijke wegen binnen radicalisering. Met oog voor deze dimensies duiken uit de inductief gereconstrueerde bekeringsverhalen vier types op die hierna uitgebreider aan bod komen.

Schema 1. Een typologie van Europese bekeerlingen tot de islam.

		Belonging	
		<i>Inclusion</i>	<i>Exclusion</i>
Identity	<i>Acceptance</i>	Ambassador	Lost
	<i>Rejection</i>	Bridge	Castaway

De identiteit van een bekeerling, de *nieuwe-moslim-identiteit*, wordt hier begrepen als deel van het zelfbeeld van het individu. De mate waarin deze identiteit doordringt in het leven en andere eigenbeelden creëert, verschilt: de nieuwe-moslim-identiteit kan ondergeschikt zijn aan het feit dat iemand Schot of Nederlander is maar omgekeerd kan deze identiteit ook de notie van vrouw-zijn overweldigen. De impact van het lidmaatschap tot een groep op het individuele gedrag zal afhankelijk zijn van de sociale identiteit van het individu (wat ik ben vs. wat ik niet ben) en de grenzen die het individu aangeeft. *Thuishoren (belonging)* wordt beschouwd als een emotionele band, zich veilig en 'thuis' voelen (Nira Yuval-Davis, 2006: 199). In dit onderzoek wordt *thuishoren* als een uitdrukking van zelfidentificatie beschouwd. De dynamiek tussen inclusie en exclusie weerspiegelt de isomorfe aard van de grenzen. Rekening houdend met deze categorisering leidde het inductieve onderzoek tot een viertal types bekeerlingen die in deze matrix gepositioneerd kunnen worden. Het onderzoek had niet als doel te bewijzen dat deze types absoluut zouden zijn. Het is dus niet zo dat een individu eens en voor altijd tot een bepaald type behoort. Mensen kunnen zich met andere woorden tussen de kwadranten bewegen en evolveren in hun 'bekeringstraject', wat recht doet aan het dynamische proces dat zich in de werkelijkheid afspeelt.

4. Bekeerlingen in kaart gebracht

Uit de verhalen die tijdens het inductieve, kwalitatieve veldwerk werden opgetekend; werden vier types bekeerlingen gedestilleerd: de ‘Castaway’, de ‘Lost’, de ‘Bridge’ en de ‘Ambassador’. In wat volgt staan we kort stil bij elk van deze types met aandacht voor inclusie-exclusie, uitsluiting en aanvaarding.

4.1. Castaway

Het type van de ‘Castaway’ is gebaseerd op de verhalen van individuen met levens die een unieke smelting van ‘afwijzing’ en ‘uitsluiting’ vertonen en die gunstige omstandigheden bieden voor een totaal geloof met een potentiële gevoeligheid voor radicalisering: ‘I lived exactly the kind of life that every young person in the West wants to live. But I could not see any meaning’ (El-Almani, 2010: 6). Dit type is symbolisch geworden voor de hele gemeenschap van bekeerlingen: in plaats van de islam te leven *in* Europa, leeft dit type de islam *in plaats van* Europa: ‘I knew that I had to take measures against the crusaders who were humiliating our brothers and sisters. Also every Muslim should stand up for a life according to the law of Allah and for that reason we must build an Islamic state’ (El-Almani, 2010: 53).

Het onderzoek toont aan dat de tandem van ‘afwijzing’ en ‘uitsluiting’ een dynamiek uitlokt waarbij het verlangen naar een grenzeloze wereld resulteert in een continue bevestiging van de bestaande grenzen tussen moslims en niet-moslims. Uit het onderzoek blijkt dat dit type slechts van toepassing is op een minderheid van de gemeenschap van bekeerlingen die bestudeerd werden.

4.2. Lost

Het ‘Lost’-type combineert ‘aanvaarding’ en ‘uitsluiting’. Het omhelzen van de islam als de nieuwe religie op basis van aanvaarding van het nieuwe botst voortdurend met de uitsluiting van het oude gevoel van thuishoren in zijn sociale, culturele en gedragsmatige dimensies. Dit type daagt de dynamiek uit van radicalisering in één richting en toont aan hoe een bekeerling zijn/haar geloof kan belijden met alle ijver van een pas bekeerde, daarna langzaam zijn hartstocht kan onderdrukken en op het punt kan staan om religie volledig naast zich neer te leggen tot hij/zij een evenwicht vindt tussen de spirituele en materiële aspecten van het leven. Dit type is het meest vluchtige en tegenstrijdige van de vier archetypes. Het ‘Lost’-type wordt door oudere bekeerlingen als volgt gepercipieerd: “When I see them coming here dressed up in different clothing from other parts of the world and speaking pigeon English as if they never had come from this part of the world where they were born and brought up, I despair and wonder how they will ever really gain

a true understanding of Islam or help Islam flourish in Europe.” (Batool Al-Toma. Interview. Leicester, Verenigd Koninkrijk. 20 februari 2010)

Uit het onderzoek blijkt dat dit type het meest voorkomt, het minst samenhangend is en tegelijkertijd ook het minst stabiele type is. Het is het minst samenhangend omdat het een diversiteit aan individuele trajecten herbergt. Het weerlegt daarmee de theorieën die beweren dat alleen jonge, sociaal ontworpen en economisch gemarginaliseerde individuen zich bekeren. Het is het minst stabiel omdat individuen zich vanuit dit type heel gemakkelijk verplaatsen naar andere types in de matrix. Terwijl dit ‘Lost’-type zichzelf soms kan terugvinden en kan ‘rijpen’ tot een ‘Ambassador’, kan hij/zij soms ook evolueren tot een ‘Bridge’-type en zelfs volledig verdwijnen in de draaikolk van het nieuwe ‘ik’ om later weer op te duiken als ‘Castaway’-type (aangespoelde). Dat illustreert meteen de dynamiek binnen de bekeringstrajecten.

Het gebrek aan samenhang en stabiliteit is de reden waarom het ‘Lost’-type het meest zorgen baart vanuit een veiligheidsperspectief. Dat hangt vooral samen met het feit dat dit type bekeerling heel gemakkelijk naar om het even welk van de drie andere types kan ‘migreren’ afhankelijk van de aantrekkings- en afstotingsfactoren die de bovenhand halen tussen de identiteit van de bekeerling en zijn/haar gevoel van ‘belonging’. Dat genereert onzekerheid dat als veiligheidsrisico wordt gepercipieerd. Het volgende citaat toont aan dat dit ook vanuit het perspectief van de bekeerling ondersteund wordt: “As a new Muslim, if you ain’t got no knowledge you are going to do wild stuff... let’s say at that time I became a new Muslim, and I do not know nothing about Islam and I have... no sort of a mentor, someone to guide me in the right path, I could ‘av easily fallen into um, um, extremism, you know? Because I think, I think, that is how they target people.” (Asa. Interview. Londen, Verenigd Koninkrijk. 16 maart 2011)

4.3. Bridge

Het ‘Bridge’-type komt naar boven als de identiteit gebaseerd is op ‘afwijzing’ in combinatie met ‘insluiting’. De identiteit van dit type bekeerling wordt met andere woorden opnieuw opgebouwd na de ‘afwijzing’. De normatieve ruimte van ‘belonging’ wordt daarbij niet beperkt maar juist verbreed naar nieuwe gebieden en nieuwe gemeenschappen worden opgenomen in de existentiële ruimte van het individu. “I knew I was going to become a Muslim and I knew the consequences of my choice: that I will not be able to stay at home because it would be hard and that my studies will not help me in anything, in life I mean. I also knew that I would have to leave because most of the [Muslim] guys live abroad, those with whom I would like to be.” (Liliana. Interview. Reading, Verenigd Koninkrijk. 18 februari 2010)

Het onderzoek toont aan dat dit type mensen zijn van concrete daden en snelle actie. De 'Bridge' (brug), hoewel ze een stevige culturele basis heeft, verbindt beide oevers van deze religieuze identiteit. Tegelijkertijd geeft deze brug echter ook blijk van een zekere neiging tot migratie: men wordt geen brug om altijd een brug te blijven; een brug leidt ergens naartoe. Bekeerlingen die onder dit type vallen zijn als het ware altijd in beweging, blijven nooit op één plaats, zijn nooit volledig gesetteld. Symptomatisch hiervoor is dat, hoewel de 'Bridge' een wereld zonder grenzen propageert, hij/zij door zich te gedragen als een tussenpersoon tussen twee gemeenschappen die duidelijk van elkaar gescheiden zijn, zelf deze scheidingen bevestigt. *"In contrast to Europe where we have stereotyping of Muslims, in the Arab world they are stereotyping Europe, yes they are! And a lot of our Muslims [female converts] have problems just because they are European. They are rejected... So these are two different worlds, based on their cultures I would say, and converts are just a group in between."* (Laura. Interview. Czeladź, Polen. 9 december 2009)

4.4. Ambassador

Het 'Ambassador'-type is een individu voor wie bekering gebaseerd is op 'aanvaarding' en 'insluiting', de verzoening tussen oud en nieuw, met eendracht tussen alle elementen. *"No, it is not important that people know that I am a Muslim. I hope that they will see about my behaviour that I am a Muslim [rather] than I have a label here [pointing to her forehead]. I want to find the similarities. That is what I want to find, because that is what gives us a bond."* (Anna. Interview. Assen, Nederland. 8 augustus 2009)

Het 'Ambassador'-type wordt niet heen en weer geslingerd tussen tegenstrijdige inzichten. Het biedt daarentegen een lijst van oplossingen voor potentiële conflicten. Dit type vertegenwoordigt een middenweg tussen de andere individuen/types die verdeeld worden door de ideeën die ingebed zijn in het leven van Europese nieuwe moslims en het feit dat ze als een veiligheidsprobleem worden beschouwd. Het 'Ambassador'-type toont aan hoe aanvaarding en insluiting instrumenten zijn om zich de verschillen eigen te maken en weerwerk te bieden tegen radicalisering.

5. Conclusies

De onderzoeksresultaten nodigen uit om het concept van 'dé Europese bekeerling' en 'hét terroristisch potentieel' van Europese bekeerlingen tot de islam te herbekijken. Uit het inductieve veldonderzoek komen drie belangrijke conclusies naar voren die inspirerend kunnen zijn voor het antiradicaliseringsbeleid.

De eerste conclusie is dat uit dit inductieve, kwalita-

tieve onderzoek blijkt dat er heel wat diversiteit bestaat in de bekeringstrajecten die doorlopen worden. De verschillende verhalen die werden opgetekend tonen aan dat het beeld dat over deze groep bekeerlingen bestaat een mythe is die tekortdoet aan de complexe processen die erachter schuilgaan. Er bestaat dus niet zoiets als 'dé Europese bekeerling' aangezien het bekeringstraject een dynamisch proces inhoudt dat door diverse factoren wordt beïnvloed.

De tweede conclusie is dat het onderzoek op individueel niveau aantoonde dat kwetsbaarheid ten aanzien van radicalisering niet schuilgaat in de bekering (tot de islam) op zich. Het schuilt veeleer in bepaalde dynamieken die ontstaan tussen de ontkenning/afstoting van de identiteit, cultuur en wereld waar men deel van uitmaakte enerzijds en het omarmen van de nieuwe identiteit, cultuur en wereld die 'boven' alles en iedereen wordt gepositioneerd. Kwetsbaarheid ten aanzien van radicalisering duikt vooral op wanneer individuen een ontkenning van alles wat ze tot dan toe waren en vertegenwoordigden nodig achten om een nieuwe identiteit te kunnen aannemen. Er zijn met andere woorden ook heel wat bekeerlingen die hun bekering beschouwen als het vervullen van hun persoonlijkheid en geenszins gericht zijn op het bestrijden van de cultuur en de wereld waarin ze zijn opgegroeid.

De derde conclusie is dat het gebrek aan inzicht over

“Dit onderzoek opent deuren voor alternatieve benaderingen die op beleidsniveau gebruikt kunnen worden om het radicaliseringsproces van bekeerlingen te onderdrukken en te ontwrichten.”

deze bekeringstrajecten als gevolg heeft dat er onwetendheid bestaat over het feit dat de gemeenschap van bekeerlingen tot de islam in zijn geheel zich vurig verzet tegen het etiket van 'bedreiging voor de veiligheid' dat ze opgeplakt krijgen. Op deze manier wordt een bepaald type bekeerlingen als bondgenoten in de strijd tegen extremisme en terrorisme compleet genegeerd. Het werpt vragen op over de efficiëntie van een anti-radicaliserings- en antiterrorbeleid dat zich als het ware 'blindelings' richt op de islam. Dit onderzoek opent dan ook deuren voor alternatieve benaderingen die op beleidsniveau gebruikt kunnen worden om het radicaliseringsproces van bekeerlingen te onderdrukken en te ontwrichten. De negatieve benadering die erop gericht is om 'Castaway'-types te elimineren, moet aangevuld worden met een positieve benadering die leidt tot de versterking en bevordering van het

‘Ambassadeur’-type. De starre en enge benadering van bekeerlingen als risicogroep moet worden verlaten omdat het veel te veralgemenend is en het niet mogelijk maakt om op een functionele manier rekening te houden met de context. Het onderzoek nodigt dan ook uit om de huidige beleidsbenadering van Europeanen die zich tot de islam bekeerd hebben, te herbekijken en te herstructureren.

6. Bibliografie

- Benjamin, D. (2007). The Convert’s Zeal: Why Are So Many Jihadists Converts to Islam? *The Brookings Institute*. Geraadpleegd op 18 november 2008 via www.brookings.edu/articles/2007/0907terrorism_benjamin.aspx?rssid=benjamind.
- Bloom, M. (2005). *Dying to Kill: The Allure of Suicide Terrorism*. New York: Columbia University Press.
- Bloom, M. (2007). Female Suicide Bombers: a Global Trend, *Daedalus*, 136 (1), 29-47.
- Cesari, J. (2008). Muslims in Europe and the Risk of Radicalisation. In Coolsaet, R. (red.), *Jihadi Terrorism and the Radicalisation Challenge in Europe*. Aldershot: Ashgate.
- Clutterbuck, L. (2010). *An Overview of Violent Jihad in the UK*. In Ranstorp, M. (red.), *Understanding Violent Radicalisation*. Londen: Routledge.
- Deutsche Welle* (2007). Al Qaeda is Biggest Threat to Europe, Says EU Anti-Terror Boss. *Deutsche Welle*, 6 november. Geraadpleegd op 6 november 2007 via www.dw-world.de/dw/article/0,2144,2871866,00.html.
- El-Almani, A.G. (Eric Breining) (2010). Mein Weg nach Jannah (My Path to Jenna). Elif Medya.
- George, A.L. & Bennett, A. (2004). *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*. Cambridge: MIT Press.
- Gooren, H. (2007). Reassessing Conventional Approaches to Conversion: Toward a New Synthesis. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 46 (3), 337-353.
- Kydd, A.H. & Walter, B.F. (2006). The Strategies of Terrorism. *International Security*, 31 (1), 49-80.
- Richardson, J.T. (1985). The Active vs. Passive Convert: Paradigm Conflict in Conversion/Recruitment Research. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 24, 119-236.
- Roy, O. (2008). Al-Qaeda: A True Global Movement. In Coolsaet, R. (red.), *Jihadi Terrorism and the Radicalisation Challenge in Europe*. Aldershot: Ashgate.
- Schmid, A.P. (1993). Defining Terrorism: The Response Problem as a Definition Problem. In Schmid, A.P. & Crelinsten, R. (uitg.), *Western Responses to Terrorism*. Londen: Frank Cass.
- Scotland on Sunday* (2008). Al-Qaeda’s White Army of Terror. *Scotland on Sunday*, 13 januari.
- Snow, D. & Machalek, R. (1983). The Convert as a Social Type. In Collins, R. (red.), *Sociological Theory* (p. 259-289). San Francisco: Jossey-Bass.
- Staples, C.L. & Mauss, A.L. (1987). Conversion or Commitment? A Reassessment of the Snow and Machalek Approach to the Study of Conversion. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 26, 133-147.
- Straus, R.A. (1979). Religious Conversion as a Personal and Collective Accomplishment. *Sociological Analysis*, 40 (2), 158-165.
- The Independent* (2008). Exeter Bombing Suspect Was ‘Brainwashed’, Friends Insist. *The Independent*, 24 mei.
- The Observer* (2002). Essex Boys Sign Up for ‘Holy War’. *The Observer*, februari.
- The Telegraph* (2006). Whites Being Lured Into Islamic Terror. *The Telegraph*, 2 juli.
- Wallman, S. (1978). The boundaries of ‘Race’: Processes of Ethnicity in England. *MAN, New Series*, 13 (2), 200-17.
- Whitlock, C. (2007). Converts to Islam Move Up in Cells: Arrests in Europe Illuminate Shift. *The Washington Post*, 15 september 2007. Geraadpleegd op 15 september 2007 via www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/09/14/AR2007091402265.html.
- Yuval-Davis, N. (2006). Belonging and the Politics of Belonging. *Patterns of Prejudice*, 40 (3), 197-214.